

Jaarverslag Nederlandse Regiegroep Vogelaanvaringen (NRV) 2013

Inleiding

In 2013 is verder gewerkt aan het uitvoeren van de maatregelen uit het convenant Reduceren risico vogelaanvaringen Schiphol. 2013 was het jaar van meters maken in de gekozen richting en het pragmatisch aanpakken. Daardoor was er relatief weinig richtinggevend besluitvorming nodig door de NRV.

In 2013 konden veel zaken worden voortgezet op basis van besluitvorming in 2012:

1. Technisch spoor:

- a. De radaropstelling is geplaatst en er wordt conform afspraak getest of er bruikbare informatie uit kan worden gedestilleerd;
- b. Partijen spreken op expertniveau met elkaar over een concept of operations om te bezien welke voetangels en klemmen we daar tegen kunnen gaan komen. In eerste instantie zal de informatie beschikbaar worden gemaakt voor Bird Control om hun inzet te optimaliseren.

2. Foerageerspoor:

Een groter aantal agrariërs heeft deelgenomen aan het onderwerken van graan.

3. Populatiebeheer:

- a. Het beheer kon plaatsvinden in drie provincies op basis van een nieuw ganzenbeheer plan van de drie betrokken Faunabeheereenheden;
- b. De coördinatie van de vangacties is wederom door de provincie Noord-Holland en het ministerie van IenM gefinancierd;
- c. Er zijn tweemaal zoveel ganzen gevangen en gedood met CO2 dan in 2012.

4. Voorkomen nieuwe aantrekkende werking:

- a. Er is overeenstemming op hoofdlijnen tussen NRV en stuurgroep SMASH over een gefaseerde aanpak van het ruimtelijk spoor;
- b. Uitgangspunt is het gedurende 1 jaar proefdraaien met de vogeltoets;
- c. Hoewel de concept vogeltoets lang op zich laat wachten is het beeld dat er doordat er weinig initiatieven in de eindfase zitten er ook geen onomkeerbare besluiten zijn genomen.

5. Vaststellen monitoringprogramma:

Het convenant gaat uit van gedegen monitoren en de Tweede Kamer wenst een gedegen evaluatie in 2014. Hierop is in 2013 geanticipeerd.

1. Technisch spoor

- a. 2013 was een belangrijk jaar voor de vogeldetectorradar op Schiphol. De luchthaven heeft aan het begin van het jaar een contract getekend met de firma ROBIN Radar Systems voor de start van een proef met een vogelradarsysteem op Schiphol. De proef moet uitwijzen of vogels die richting Schiphol vliegen en die mogelijk een risico vormen (grote, zware of groepsvormende soorten) met een vogelradarsysteem in een vroeg stadium kunnen worden opgemerkt. De radar is op 1 maart 2013 geplaatst.
- b. In 2013 zijn afspraken gemaakt tussen de sectorpartijen (Schiphol, LVNL, KLM en Transavia) over de toepassing van de vogeldetectorradar. Deze afspraken zijn vastgelegd in het document "Sectorafspraken project Vogeldetectorsysteem 18R-36L". In het document worden in hoofdlijnen de afspraken en verwachtingen m.b.t. communicatie, evaluatie en besluitvorming van het project vastgelegd. Vanuit een beschrijving van de ganzenproblematiek rondom Schiphol wordt ingezoomd op de opbouw van het onderzoeksproject, de fasering, de verwachtingen, evaluatie en ten slotte de besluitvorming omtrent het vervolg. Het project is verdeeld in een viertal fases. Na de voorbereidende fase is er in het eerste kwartaal van 2013 gestart met een proef van het systeem. Na de proefperiode zal Schiphol begin 2014 de resultaten van het testjaar verwerken in een eindrapportage en in overleg met de deelnemers van het Sectoroverleg vogeldetectorsysteem 18R-36L (voorheen CONOPS), zal zij op basis hiervan een advies formuleren aan de stuurgroep VpS over de mogelijke continuering van het vogeldetectorsysteem.

2. Foerageerspoor

Deze zomer hebben de agrarische ondernemers in de Haarlemmermeer opnieuw massaal deelgenomen aan het versneld onderwerken van de voor ganzen voedselrijke graanresten. Ten opzichte van 2012 is er zelfs sprake van een toenemende deelname, hetgeen blijkt uit de volgende cijfers: (aantal ha en uitgekeerde subsidie is afgerond):

2012:

-aantal deelnemende agrarische ondernemers	62
-oppervlak ondergewerkte graanakker	1572 ha
-totaal aan uitgekeerde vergoedingen	€1.341.103

2013:

-aantal deelnemende agrarische ondernemers	74
-nieuwe deelnemers	12
-opgeheven bedrijven	1
-oppervlak ondergewerkte graanakker	2.092 ha
-totaal aan uitgekeerde vergoedingen	€1.785.090

Toename 2013 t.o.v. 2012:

-oppervlak ondergewerkte graanakker	520 ha
-in %	bijna 25
-uitgekeerde vergoedingen	€ 444.986

Het totale areaal aan graan in het werkingsgebied bedroeg 2.204,26 ha. Daarmee is 95 % van het areaal onder de werking van dit spoor gebracht.

Het covenant (3.3.3) geeft aan dat ingezet wordt op 75% van de graanpercelen in 2012 en 100% in 2013. Die 100% is nog net niet gehaald. Volgens informatie van LTO zijn er enkele boeren met een aanzienlijke uitkering vanuit de toeslagrechten die niet willen deelnemen aan de regeling versneld onderwerken. Zij willen absolute zekerheid dat hun toeslagrechten niet in gevaar komen. Verder moet er rekening worden gehouden met de aanleg van een gasleiding met een ca 100 m breed aanlegtracé. Op een deel van deze percelen werd graan geteeld, maar dit is niet rijp geoogst (geoogst als veevoer). Deze percelen zijn dan ook niet ondergewerkt.

Tijdens de bespreking van de ganzen aanpak op 20 juni 2013 heeft de vaste Kamercommissie van EZ er op aangedrongen dat er overleg wordt gevoerd met de landbouwsector over het onderwerpen van bietenloof en aardappelresten aangezien daar ook een aantrekkende werking van uit kan gaan. IenM en LTO hebben hierover oriënterend gesproken. Boeren werken bietenloof bij voorkeur zelf al zo spoedig mogelijk onder. Bij aardappelresten ligt dat anders omdat aardappelresten (hier zitten ook aardappelen bij die bij de oogst verloren gingen) juist niet ondergewerkt worden. Indien deze restaardappelen zouden worden ondergewerkt zou dit lijden tot ongewenste opslag in het volgend jaar, met het risico op Phytophthora, een ziekte die door de toepassing van wisselteelt juist moet worden voorkomen. Sowieso zijn boeren beducht om de structuur van de bodem te vernielen. Vandaar dat men tijdens of na een periode met slecht weer (zoals vaak het geval is na de bieten- en aardappeloogst) liever niet met zwaar materieel het land op te gaat. Uit de tellingen van passerende ganzen over Schiphol blijkt dat tijdens en na de bieten- en aardappeloogstperiode weliswaar sprake is van toenemende ganzenactiviteit, maar dat deze toename sterk afhankelijk is van de omstandigheden. Zo was er in 2012 door het zeer slechte weer een overduidelijke piek. Maar in 2013 was het aantal passerende ganzen in dezelfde periode een stuk lager. Het ziet er dan ook naar uit dat het (financieel) stimuleren van het onderwerpen van bieten- en aardappelresten niet effectief zal zijn.

3. Populatiebeheer

a. Het "Ganzenbeheerplan omgeving Schiphol" is onderdeel van een aanpak om het aanvaringsrisico tussen vliegtuigen en ganzen te verminderen. Het plangebied heeft een buitengrens op 20 km van de luchthaven. In het plan wordt een zone van 20 km begrensd, omdat blijkt dat de ganzen die een groot deel van het jaar nabij de luchthaven verblijven op grotere afstanden ruien. Door ook in het gebied van 10-20 km in te grijpen wordt de kolonisatie vertraagd, de groei van de populatie beperkt, de dichtheid verlaagd en extra vliegbewegingen voorkomen. De looptijd van het plan is vijf jaar. Voor de uitvoering is gekozen voor een zonering en fasering. Aangezien de kans op aanvaringen tussen vliegtuigen en ganzen zich feitelijk voordoet in het gebied binnen 10 km van de luchthaven, is voor dit gebied gekozen om in de eerste drie jaar alle middelen (nestbehandeling, afschot en vangacties) in te zetten om tot een reductie van het aantal ganzen te komen. In de zone van 10 tot 20 km is dit maatwerk en gericht op de ganzen(groepen) waarvan aannemelijk is dat zij een hoog risico vormen op baankruisingen. Monitoring moet duidelijk maken wat de effecten zijn van de maatregelen in de vier pijlers. Na drie jaar vindt een evaluatie plaats en wordt bepaald of aanpassing van het plan noodzakelijk is. De uitvoeringsmaatregelen in de 10 – 20 km zone zullen bottom-up, namelijk op voordracht van betrokken uitvoerders, en in overleg met de FBE worden bepaald. Hierbij wordt primair gericht op ganzen(-populaties) die op enige moment in het jaar risicovol zijn in het kader van de beoogde vliegveiligheid. M.a.w. de uitvoerders geven zelf aan of en zo ja met welke maatregelen zij wensen hun verantwoordelijkheid te nemen en mee te werken en in welke gebieden en dus welke ganzenpopulaties daarbij betrokken worden. Op basis van de maatregelen genoemd in het uitvoeringsprotocol kan door de uitvoerder, in overleg met de FBE, gekozen worden aan welke maatregelen hij daarvan uitvoering wenst te geven. Deze worden als werkafpraak vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst.

De populatiebeheer cijfers zien er als volgt uit (10 km zone, m.u.v. vangacties waarbij 20 km zone geldt)

Jaar	Nesten behandeld	Eieren geschud	Afschot* (jaarrond)	Vangacties	Totaal gedood
2010	3.398	20.121	6.116	0	6.116
2011	4.208	23.132	9.441	0	9.441
2012	4.486	28.608	7.840	5.054	12.894
2013	3.676	21.240	5.498	9.627	15.125

*cijfers alleen voor 10km zone in Provincie Noord-Holland

b. en c. Dit jaar is er gevangen en gedood met CO₂ op basis van een ontheffing in de provincie Utrecht en een aanwijzing in de provincies Noord- en Zuid-Holland. Het totaal aantal gedode ganzen is 9.627. Er hebben zich – evenals vorig jaar - geen incidenten voorgedaan. Er zijn constructieve artikelen verschenen in o.a. AD en NRC. De Partij voor de Dieren heeft mondelinge Statenvragen (Provincie Noord-Holland) en schriftelijke Kamervragen (2013Z11000) gesteld over de vangacties. De ChristenUnie heeft vragen gesteld over de consumptie van ganzen (2013Z12944).

Dit voorjaar is gebleken dat een voorlopige toelating voor de bestrijding van ganzen met behulp van koolzuurgas op basis van EU-regels niet mogelijk is. Doordat ganzen rond de luchthaven "gevaar" opleveren is hier een vrijstelling mogelijk. Parallel loopt het traject dat moet leiden tot het verlenen van een gewone toelating voor deze toepassing. Dat kan echter pas nadat koolzuurgas, in combinatie met de toepassing als avicide, geplaatst is op de Europese lijst, dus na afronding van het Europese beoordelingsproces. Na indiening van het dossier om tot plaatsing te komen door Duke Faunabeheer op 21 februari 2012, gevolgd door enkele aanvullingen in oktober 2012, heeft het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) een Competent Authority Report (CAR) opgesteld, dat eind augustus aan de Europese Commissie en de lidstaten is verzonden voor commentaar. Voor deze eerste commentaarrronde staat een termijn van 90 dagen. Het CAR is begin december ontvangen. Er is alleen commentaar binnengekomen van Frankrijk, de lidstaat die CO₂ voor het vergassen van knaagdieren heeft beoordeeld. Na verwerking van het commentaar en eventuele aanpassing van de CAR door het Ctgb bereidt de Europese Commissie een voorstel tot plaatsing voor, ter bespreking in en goedkeuring door het Standing Committee on Bioticidal Products. Daarna wordt het plaatsingsbesluit gepubliceerd.

4. Voorkomen nieuwe aantrekkende werking

a.b.c. De werkgroep Vogeltoets heeft een voorstel gemaakt hoe in het proefjaar 2014 met de toets gewerkt kan worden. De werkgroep heeft de informatie geformuleerd die het onderzoek naar vogelaantrekkende werking moet opleveren, rekening houdend met omvang en locatie van de voorgenomen activiteit. Aan de hand van een vraagboom is de basis een vraag/antwoord systeem waardoor de noodzaak en de vorm van een vogeltoets wordt vastgesteld. Het Arcadis onderzoek 'Ruimtelijke maatregelen voor het verminderen van het risico van vogelaanvaringen rond Schiphol' uit 2012 wordt hierin verwerkt. Uitgangspunt is dat het toepassen van de vragen en antwoorden van de vraagboom er toe moet leiden dat de criteria waaraan de vogeltoets moet voldoen, worden vastgesteld en het onderzoek wordt afgestemd op de impact van de ruimtelijke ontwikkeling.

De evaluatie van het proefjaar is gepland voor 2015, daarna zal een besluit worden genomen omtrent de definitieve verankering.

5. Vaststellen monitoringprogramma

In 2013 is door de Werkgroep Monitoring een overzicht gemaakt van de huidige en toekomstige monitoring. Om relaties te kunnen leggen tussen de sporen is door Landschap Noord-Holland een monitoringonderzoek uitgevoerd. De uitkomsten worden in 2014 in de NRV besproken.

Evenals in 2012 blijkt uit tellingen van Schiphol dat het aantal passerende ganzen over de luchthaven in vergelijking met 2011 (toen de onderwerkmaatregel nog niet van kracht was) aanzienlijk is afgenomen. In 2013 was dit aantal in de maand juli bijna tot nul gereduceerd. In augustus 2013 was het aantal eveneens lager dan in 2012. Hoewel andere factoren van invloed kunnen zijn, wordt hieruit geconcludeerd dat door de toename van het areaal ondergewerkte graanakker, het aantal passerende ganzen over de luchthaven verder afneemt.

Kosten

De totale directe kosten voor de NRV maatregelen in 2013 zijn uitgekomen op € 2.132.451,80.

Aangenomen motie Tweede Kamer

De Tweede Kamer roept de staatssecretarissen van EZ en I& M in een motie (28286 nr. 636 van 3 juli 2013) op om alle mogelijkheden in te zetten om rond Schiphol een ganzenveilige situatie te creëren voor het vliegverkeer en daartoe ook te bezien:

- in hoeverre het aantal aanwezige ganzen in voldoende mate wordt gereduceerd;
- of een oplossing gevonden kan worden door het gebruik van elektrogolven (zie punt 1c);
- of de eerste resultaten van de proef Robin Radar Systems uitzicht bieden op terugdringing van de risico's;

En verzoekt de regering, de Tweede Kamer eind 2014 te informeren over de resultaten van deze inspanningen.

In 2013 zijn de werkzaamheden opgepakt zodat de Kamer eind 2014 kan worden geïnformeerd.

Organisatie

De NRV is drie keer bijeengewees in 2013: op 23 januari, 11 juli en 31 oktober. In de vergadering van 23 januari is afscheid genomen van de voorzitter, mevr. drs. E.A. (Ellen) Bien, Directeur Luchtvaart van het ministerie van Infrastructuur en Milieu en ir. J.J (Jan Jaap) de Graeff, Algemeen Directeur van Natuurmonumenten. Het voorzitterschap is overgedragen aan drs. R.W. (Rob) Huyser, Directeur Luchtvaart. In de vergadering van 11 juli heeft drs. L.S. (Luit) Buurma van de Militaire Luchtvaart Autoriteit afscheid genomen, die zich decennialang heeft ingezet voor het beperken van vogelaanvaringen bij Defensie. In de vergadering van 31 oktober is afscheid genomen van mevr. drs. S. (Sanne) Patijn die zich met enthousiasme heeft ingezet voor het beperken van vogelaanvaringen op Schiphol.

De NRV coördinatiegroep heeft zesmaal vergaderd in 2013.